

A MANERA DE MANIFEST

Collectiu de directors: Joan Anguera, Jordi Mesalles, Joan Ollé i Pere Planella

XV FESTIVAL INTERNACIONAL DE TEATRE DE SITGES, ABRIL DEL 1982

— La pràctica teatral a Catalunya pot estar empobrint-se per moments; tota l'època de recerca va cedint als imperatius de la rendibilitat comercial. Cada vegada hi ha menys voluntat de risc i d'evolució del mitjà, de recerca de noves vies i llenguatges, d'aproximació a les últimes dramaturgies del teatre universal i d'aprofundiment de visions dramàtiques autòctones i personals.

— Entenem que el teatre, com qualsevol altra activitat artística, necessita estar en constant confrontació dialèctica amb ell mateix; teatre d'avantguarda i teatre popular són dos termes antitètics que formen part d'un mateix procés dialèctic impossible d'aturar.

— Creiem necessari i urgent de dur endavant, al nostre país, un teatre d'investigació a l'entorn de tots els llenguatges que convergeixen a l'escena.

— Sabem que la posició de «franc tirador», ara i aquí, no pot dur en lloc més que a la inestabilitat i a l'aïllament. És per això que a partir d'unes afinitats teatrals comunes constituïm un col·lectiu de directors organitzats a l'entorn d'un espai d'exhibició amb dues finalitats bàsiques:

a) Intercanvi d'experiències, plataforma de discussió crítica i treball en equip, pel que fa a qüestions internes, i

b) possibilitat de poder programar amb continuïtat un tipus de teatre que, fins ara, només s'ha pogut fer esporàdicament.

— Perquè tot això sigui possible necessitem el suport de les institucions.

Gener del 1982

El teatre català i les institucions

És obvi que les institucions públiques tenen la missió d'elaborar una política cultural a curt, mig i llarg termini que garanteixi l'assistència econòmica a tota iniciativa d'interès col·lectiu. En el cas del teatre, cal observar tot tipus de propostes; ja sigui donant suport a la producció d'espectacles de caràcter «immediat», ja mitjançant l'ajut a les sales d'exhibició, i també protegint el treball d'investigació.

Les institucions de Catalunya no tenen encara una línia de conducta definida envers el fet teatral, o almenys no l'han feta pública, com tampoc no tenen una coordinació entre elles.

Actualment, potser per manca d'experiència i de pressupostos, es fa una política basada en la provisionalitat que comporta una programació sempre —quantitativament i qualitativa— per sota de les necessitats reals d'allò que hauria de ser una situació teatral normalitzada.

Creiem que en una primera etapa ens cal:

— Una llei de teatre.

— Una política teatral descentralitzadora que fomenti la creació d'espais de treball teatral coordinats pel Centre Dramàtic a Barcelona i les comarques de Catalunya.

— Uns canals de distribució que permetin de fer arribar a tot el país el teatre subvencionat que es fa a Barcelona i que facin accessible la capital als treballs d'interès que es fan a les comarques.

— Espais teatrals que corrin a càrrec dels diners públics: teatres municipals, sales polivalents, etc.

En resum, ens cal una política teatral coordinada entre: les diverses branques administratives, que creïn unes estructures sòlides que permetin acabar d'una vegada amb la desorganització i la pobresa teatral que patim, paliada només fins ara per iniciatives privades de règim empresarial o cooperatiu.

Grups i espais

Actors, grups i companyies

— Grups de gran audiència nacional i estrangera que han anat definint un estil i que a força d'anys han pogut gaudir d'una infraestructura sòlida i una continuïtat de treball. Tots ells nascuts del teatre independent.

— Grups de trajectòria irregular que malden per sobreviure, a desgrat d'alguns interessants productes que han anat oferint.

— Grups d'actors que s'aglutinen a l'entorn d'una iniciativa concreta que, gairebé sempre, parteix d'un director en connexió amb alguna oferta d'ajut econòmic d'alguna entitat. El grup acostuma a durar el que duren les representacions de l'espectacle.

— Efímeres formacions de companyies a l'entorn d'un primer actor o bé d'un empresari.

Espais d'exhibició

— Teatres, a mans d'un empresari, que programen prioritàriament espectacles de Madrid en gira per províncies. Estranyament es fan ressò de la producció catalana.

— Teatres gestionats cooperativament que no pretenen una plusvàlua econòmica del seu treball, sinó més aviat constituir-se en servei públic i suplir, així, les iniciatives que, en bona llei, hauria d'haver assumit l'Administració. Aquestes sales procuren d'oferir una programació coherent cadascuna en la seva línia, ja nodrint-se gairebé exclusivament de producció i exhibició, ja limitant-se a l'exhibició.

- Sales que depenen d'entitats recreatives o religioses que només han obert les portes al públic esporàdicament, sovint amb problemes de dotacions mínimes; de gran arrelament al barri, però desconegudes del gran públic en no ser programades amb continuïtat.
- Teatre Romea, únic teatre gestionat per l'Administració, seu actual del Centre Dramàtic de la Generalitat, i que s'ha nodrit fins ara de propostes privades a l'entorn de projectes subvencionats, sense haver elaborat una política de programació pròpia.
- Espais diversos que s'obren per acollir esporàdicament algun espectacle aïllat.
- A les comarques, sales teatrals que depenen de l'Ajuntament o bé d'altres entitats, sovint imposen el seu criteri moral o polític sobre l'ús del teatre, i en gran part tenen problemes d'infraestructura i de discontinuïtat en la programació.

Reflexió sobre el moment actual

De tots els exemples apuntats abans, deduíem que l'estabilitat i el treball en equip són dos factors determinants per a la consecució d'uns espectacles d'una homogeneïtat i qualitat remarcables, així com per a l'evolució i aprenentatge constant del professional.

Pel que fa al factor econòmic, també és clar que la continuïtat d'un equip de treball comporta una constant reinversió. En el cas contrari, els professionals del teatre viuen en una provisió constant: es troba feina esporàdicament i sovint en pèssimes condicions, tant pel que fa a interessos artístics com pel que fa a seguretat econòmica. Aquestes migrades condicions de treball impossibiliten l'evolució normalitzada del professional. Cada nou espectacle és com començar de zero.

Quant a les sales, si en fem un breu repàs, veurem com totes elles tenen un punt en comú: el difícil equilibri que han de fer entre la llibertat de programació i les exigències financeres, entre criteris comercials i d'opció artística. A causa de l'escassa ajuda econòmica rebuda de les institucions, les sales no poden córrer segons quins riscos i han d'anteposar la relació obra-públic a obra-autor.

Així doncs, un espectacle que no representi un índex de vendibilitat determinada, a desgrat de posseir un alt grau d'especificitat teatral, difícilment trobarà un lloc d'ubicació ni uns canals de distribució. Aquesta situació genera, avui, la impossibilitat de fer un teatre d'investigació al nostre país.

Conclusions

Entenem que l'art i la cultura, perquè avancin i no s'anquilosin, perquè suposin una alternativa crítica i ens ajudin a entendre el nostre temps, han d'evolucionar constantment, i aquesta evolució comporta un risc que cal assumir.

Altres pràctiques artístiques com el cinema, la literatura, les arts plàstiques, la música, etc.,

han anat presentant alternatives que sens dubte han fet evolucionar l'art; el teatre també, però a causa de les peculiars condicions sociopolítiques de Catalunya i per la mateixa complexitat del mitjà, l'evolució teatral no ha arribat a l'estadi que li hauria de pertocar en relació amb les altres arts i, ara per ara, el teatre d'investigació és una activitat infreqüent als nostres escenaris encara que amb un evidentíssim públic potencial. Tots els trencaments amb la norma establerta són rebuts reticentment pel gran públic, fins que aquest públic fa seu el nou llenguatge.

Una política cultural responsable ha de concebre la investigació dramàtica com un servei públic que ha de revertir en una ampliació de marges per al teatre més a l'abast de tothom; que *teatre d'avantguarda* i *teatre popular* són dos termes antitètics que formen part d'un mateix procés dialèctic, impossible d'aturar.

Proposta

Creiem que malgrat el que hem dit abans, estem vivint un moment d'efervescència teatral a Catalunya, sens dubte motivat per la coincidència de diverses propostes teatrals que han interessat el públic i han creat un ambient favorable envers el teatre, així com per a la posada en marxa del Centre Dramàtic de la Generalitat, i pensem que aquest moment s'ha aprofitar.

Per això hem decidit d'unir els nostres esforços i la nostra experiència teatral i proposar:

a) Ens cal un espai de treball i d'exhibició de les nostres propostes, així com la creació d'una infraestructura que garanteixi una possibilitat de continuïtat i distribució, on poder gaudir de les màximes condicions per presentar els espectacles.

b) Aquest espai no s'ha de moure per interessos premeditadament comercials; ha de ser un lloc d'investigació (alternativa semblant als antics teatres de càmera i assaig) de nous llenguatges, d'aproximació a noves dramaturgies. És a dir: mirarem d'omplir un espai fins ara inèdit en l'escena catalana dels darrers anys, i hi donarem una continuïtat.

c) No pretenem, cal que quedi clar, fer un teatre elitista, tancat a públics majoritaris. Entenem com a teatre d'investigació aquelles propostes que a causa de les condicions en què es mou el teatre a Catalunya no tindrien cabuda, en principi, en un altre espai. Un teatre que es plantegi sobretot el treball sobre l'especificitat teatral, sobre tots els elements i els llenguatges que s'uneixen i es confronten a l'escena. Un teatre sensible al repertori català o internacional més arriscat i innovador, que cerqui noves tècniques d'expressió dramàtica, estretament lligat, és clar, a autors, dramaturgs, actors, escenògrafs, plàstics, músics, etc.

d) Pretenem un espai d'investigació, on aquest terme no s'entengui com un cúmul d'experiències isolades, marginals i narcisistes, sinó un treball que, a causa de la nostra precarietat cultural, vagi a acollir una funció que altres països amb una major tradició duen a terme teatres més institucionalitzats: fer evolucionar el teatre, demostrar que és un fet viu que pot interessar vitalment la gent del nostre temps, tant pel que fa a formes com a continguts.

e) Creiem que l'interès, la qualitat i el rigor de la nostra anterior feina teatral, garanteixen la seriositat de la nostra proposta. Creiem també que la possibilitat de treballar plegats enriquirà

la teoria i la pràctica de cadascú, facilitarà l'organització i repercutirà en el nostre treball a més dels avantatges econòmics que això pot significar.

f) Cal fer una referència a l'actor, que difícilment pot fer cicles coherents de treball i que sovint es limita a ser una peça més del muntatge, a «fer un paper». Si bé no veiem clar l'equip tancat d'actors, tampoc no creiem en la contractació per un sol treball. Com a alternativa proposem uns equips rotatoris de treball. Seria el mateix cas per a tots els professionals que convergeixen en el fet teatral (dramaturgs, escenògrafs, il·luminadors, plàstics, etc.) Volem fer notar, també, l'interès que aquesta proposta tindrà pel que fa als autors pel fet d'oferir una plataforma real on es poden confrontar textos representats, alhora que es possibilita que es muntin obres més investigadores.

g) De cap manera pretenem fer d'aquest espai un monopoli, la nostra proposta és oberta a tots aquells que creguin que el teatre és un fet viu i evolutiu.